

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ส่งผลต่อความหลากหลายทางชีวภาพและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านป่าสักงาม รวมถึงศึกษาลักษณะ ระดับ และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านป่าสักงาม อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบกับการการสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากประชาชนชุมชนบ้านป่าสักงาม จำนวน 100 ราย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square Test)

ผลการศึกษาพบว่า ผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ติดต่อกับภายนอกชุมชน ประกอบกับนโยบายการจัดการป่าไม้ของภาครัฐ และกระแสการพัฒนาตามระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้นภายในชุมชนบ้านป่าสักงาม แยกพิจารณาตามช่วงเวลาได้ เป็น 3 ยุค คือ 1) ยุคการตั้งถิ่นฐาน เป็นช่วงเวลาการตั้งถิ่นฐานของชุมชน สภาพทั่วไปของชุมชนยังคงเป็นสังคมเกษตรกรรม มีการนำภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวลัวะมาใช้ในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ 2) ยุควิกฤตทรัพยากร เป็นช่วงเวลาที่มีการทำสัมปทานป่าไม้ และการทำไม้นอกระบบภายในชุมชน ชุมชนได้เรียนรู้วิธีการทำไม้จากกลุ่มคนภายนอกที่เข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน จึงทำให้ชุมชนละทิ้งภูมิปัญญาดั้งเดิมและหันเข้าสู่การทำไม้นอกระบบอย่างเต็มตัว ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะ

ทรัพยากรป่าไม้กลายเป็นสินค้าหลักของชุมชน มีการใช้ทรัพยากรอย่างเกินขอบเขตจนเกิดความเสื่อมโทรม และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน และ 3) ยุคการเรียนรู้และปรับตัว เป็นช่วงเวลาที่ชุมชนได้เรียนรู้วิธีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริฯ จากการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ และได้นำความรู้มาผสมผสานกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนเพื่อใช้ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชน จนทรัพยากรป่าไม้ที่เคยเสื่อมโทรมกลับคืนความสมบูรณ์

ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงมีส่วนร่วมในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนน้อย อีกทั้งมีความรู้ความเข้าใจ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในระดับต่ำ เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพยังภายในชุมชนยังไม่ทั่วถึง อีกทั้งประชาชนมีความคาดหวังต่อบทบาทของผู้นำชุมชนและบทบาทของนักพัฒนาในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในระดับสูง เนื่องจากผู้นำชุมชนและนักพัฒนามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทาง และกิจกรรมการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน และจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ และความคาดหวังต่อบทบาทนักพัฒนาในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้คือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรจัดให้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน และจัดให้มีกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น ควบคู่กับการส่งเสริมความรู้ด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสร้างความยั่งยืนในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน

The objectives of this study were to investigate the social changes which effected the condition of biodiversity resources and the use of local wisdom in managing local biodiversity resources of Pa Sak Ngam community, Amphur Doi Saket, Changwat Chiangmai. Pattern, degree of local participation and factors affected to local participation in biodiversity management were also investigated. The study was conducted on the basis of qualitative and quantitative research. Secondary data from various documents, field observation and in-depth interview were used for qualitative analysis. For quantitative study, one hundred households were random sampling interviewed regarding local participation in biodiversity management. Percentage and means were used for data analysis and Chi Square was used for hypotheses testing.

Based on the result of the study, it was found that exposure and trading with outsider, fluctuation of the government forestry policy and the socio-economic development had effected the community's social change. The study investigated the social change in 3 periods as followed; 1) settlement period: they were agricultural community using Lawa's local wisdom to manage their natural resources. 2) resource scarcity period: they had increasingly depleted their natural resources by over exploitation their forest resulted in the scarcity of natural resources and negative impact on the way of life. 3) rehabilitation and conservation period: they had learned to conserve and rehabilitate their natural resources followed H.M. The King's forest conservation initiative. With the support of government agencies, the knowledge gained has been integrated with the local wisdom to conserve and rehabilitate their forest resources and biodiversity of the community.

The degree of local participation in biodiversity resources management was low resulting from low level of understanding in biodiversity management as well as inaccessibility to information due to lacking of information dissemination in community. The degree of people expectation toward the leader's and change agent's role was high because they play the important role in setting up the direction and activities of biodiversity resources management. For hypotheses testing, it was found that accessibility to information of biodiversity management and the role expectation of the people toward the change agent have the relationship with local participation in biodiversity resource management at 0.05 level of significance. This study has recommended that Pa Sak Ngam community should encourage the people to conserve their local wisdom and knowledge and transfer them to next generation for sustainable resource management. In addition, the government should strengthen the community through educating people in biodiversity and natural resource conservation.